

ШУРГУЛУ ДАТА

Мардасыз къыйылыкъла сынаръза тюшгенликге, адыгъла тиллерин, къуьлтураларын, адетлерин сакълазъанчыла, уллу жетишимлеге жетгенди, тамблагъа таукел къарайчыла

1763-1864 жыллада Кавказ урууда жоюлгъанлары эгериню кюнине аталгъан бушулу ишле 20 майда солту паркда «Древо жизни» эсертмени алында халкъ жырладан башланганды. Республиканы элдеринден чыгармачылык коллективле, жырчыла да урушу кезиунде туугъан сарнауны айтхандыла. Ингирде уа къазуат баргъан хар жыл чакълы бир жуу чыракъ жандырылганды.

21 майда эгериню жумушлар чаришден бла маршдан башлангандыла. Биринчиден, миллет кийимледе атшыла, ала уа быйыл эки жоюге жууукъ эдиле. Нальчыни ара орманлары бла озъгандыла. Ал тиллеринде сабиле адыгъла миллет байрагын, тайналаны атлары жайылгъан къагъаччык-

Алгъа Кавказ уруша аталгъан музыкалы композиция кёргозюлгенди. Сагъат онекиде хар заманда, адыгъла жашагъан битеу къыраллада да ол урушда ёлгенлени хурметине бир минут сусуз туру болганды. Республиканы культура министри **Мухадин Кумахов** 21 май битеу адыгъла да жарсылу кюн болгъанын чертгенди эмда быйыл Кавказ уруш башлагъаны 165 жыл тогъанын эсертгенди. «Биз ата-бабаларымызны батырлыкъларына, жигитликлерине баш урабыз. Дуния башанда быйыл къазуат бир заманда да болмасын деп тилек этебиз», - дегенди ол.

Билеунини Черкес ассоциацияны башчысы **Хаути Сохроков** а адам улуну тарыхында кеп бушулу, харсылу ишле болгъанын,

хатаны кеп жыланы букъдуруп тургандыла. Кертини жаланда къыралда бардырылгъан демократия тюрлюиунден сора билрге онгубуз болганды.

Дементили империяла бир бирлери бла эришгенди, ол а аз санлы халкълагъа уллу бушуу келтиргенди. 101 жыл баргъан къазуатны кезиунде хар он адамдан тогузусу ёлорюлгенди неда ата-бабаларыны жеринден къысталганды, ол санда сабиле, тиширюла, абаданла. Черкес элге жер башында жокъ этилгенди», - дегенди докладчы.

Ол миллетни тарыхы шендю бола тургъан ишлени, ол санда Сирияда, Ливияда, Иракда къазуатлары кюслеринден сагыш этдиргенлерин да айтханды. «Халкъ, аны ономулары да, урушну, бир бирни къарууну токтатыр ючюн къолдан келгенин этерге борчлудула. Ма олду Кавказ урушун баш дерис», - дегенди Хаути Сохроков эмда миллетни бушуун эсде тут, бирликке, сабырлыкъга, келишилюкге чакъырганды.

Алты сынаулагъа, къыйылыкълагъа да къарамай, адыгъла миллет энчиликлерин, тилин, культураны сакълагъанлары, Россиеде болгонюнде жашагъан къыраллада политика-жамауат жашауаги тири къатышып, жетишимли болгъанын, диаспорадан белгили жазычула, алимле, олимпиады чемпионла чыкъгъанларын да ётхемлене айтханды. Ол аны тилин сакълауа эки эс бургъанды эмда аны айнытуу жаны бла имлу-тинти ишле бардырыргъа

кереклисин белгилегенди. Ахар жыллада уа тыш къыралдан ата-бабаларыны жерлерине юч миниге жууукъ адам кыйтханды. Ала бююн Къабарты-Малкъарны айнытууа къолдан келгенин этдиле. Эчки эс диаспорала бла байламлыкъланы кючюлеге берилди. Ол мурад бла тыш къыралла жерлешени сабилери Къабарты-Малкъарга солурга келедиле, республиканы вуздарында окугъына да бардыла. «Алай къайда жашасала да, ата-бабаларыны жерлерин, миллетни тарыхын билрге керекдиле. Барыбыз да бир болуп, Россиеги къыраллыгъын кючюлеге, миллетни араларында мамырлыкъланы, келишилюккюне сакълауа борчлубуз», - дегенди докладчы.

Жаш тёлөгю айланyp, Хаути Хазритович тарыхны тюрлендирир кюч, онг да болмагъанын, халкъны тарыхыны бушулу бетлерин билеп, аны тёлөден-тёлөгю сакълауа кереклисин, ол къайтарылмаз ючюн къазуатдан тюз дерле алыргъа тийишли болгъанын чертгенди. «Хар ким да кесиню ономун ачыкълагъа болукъуду, алай бир адам да миллеттени арасында къызгъа башлагъа эркин тюююню. Россиеги бла адыгъланы арасында ёморлен терениндан келген шухё байламлыкъланы сакълауа борчлубуз. Аны ючюн а ёсюп келген тёлюно адыр адетлеге, патриотизмин иштерленде койретрге керекди», - дегенди ол.

Ахары 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан К.В.Коконув ахар школ къонгуроуу бла алгышлауу

Багъалы выпукникле! Бюгоню кюн сизге эчки мағананы тутады. Ахар школ къонгуроуу эшитиледи. Миндан ары уа сизни эказемле сакълайдыла. Ала сизге жангы онгланд, изнуелден бла сынауладан толу абдадан жашоуга жа чокъардыкы.

Кёпиргиз жууукъ заманлагъа планла белгилегенсиз, бирлеге уа алыкъ алай сайлау этерге тюшерикди. Кеси алгыкъыза онугъа кирге, бийик борчла салырге къоркъмагъыз. Аларга жетерге уа школда алгъан билимгиз болушур. Кеси кючюгозге базынгъыз, алай

бла мурагытызга, ол не уллу болса да, жетмей къалыкъ тююлсоз.

Жангы жашоуга атлам эте, шкултугъуну, устанларогъызы, касыкхатчыларыгъыны унутмагъыз. Ала дойм биргегизге болгандыла, сизни кёплендиргенди, кыйын кезуелден кутулурга болушандыла, факхмугъуну ачыкълагандыла, сизден жорек жылмуларын амагъандыла.

Байрамыгъыз бла жорегимден кызыу алгышлайма, кийик соуклу, уллу юч-къаруу, алгъа талпынулуукъ эмда жетишимле тежеим!

Тюбешуу

Ёзек тема - миллет проектлени регион кесеклерин толтуруу

Къабарты-Малкъарны Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан **Казбек Коконув** КъМР-ни Правительствоосуни Председателини биринчи орунбасары **Мурат Керешов** бла иши тюбешуу бардырганды. Аны кезиунде миллет проектлени регион кесеклерин толтуруу къалай баргъанына, келир заманга Къабарты-Малкъарны айнытуу баш макроэкономика кёрюмдлерине жетиюно онгларына, республикалы бюджетни файддаларына къошулуру, налагъа эмда башха тёлелени жыйууну кёбейтир ючюн не мадрала этилгенине къаралганды.

«Контроль сагъатны» чеклеринде алгын бе-

рилген буйрукъла къалай толтуругъанларына эчки эс бурлугъанды. Ала уа багъуу учреждениланы, лгъотлары болгъан адамланы да дарманла эмда медицина керекле бла жалчытуу бла байламлыдыла. Мурат Керешов билдиргенге кёре, ол жаны бла бардырылгъан ишле къыйметин кетюрюр мурадда къошакъ ачка мажарылганды - битеу да 10,5 миллион сом. Ол сахарный диабеттен арургъанлагъа, ол санда сабилеге да, керекли материалла алуугъа къоратылганды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуну пресс-службасы.

Жамауат тынгылауу

Ахчаны асламы саулукъ сакълаууну, билим беричюну жумушларына къоратылгъанды

ны бет жарыкълы толтуруугъа ышандырады», - дегенди.

Борчул халда медицина страхованияны бюджетте да штрдан-жылга кёбейтиледи. 2014 жылда ол 6,7 миллиард болгъан эсе, энди 9 миллиард болгъа жетгенди. «Ол а саулукъ сакълауу учреждениланы ишлерин игендиргерге онг береди», - дегенди докладчы.

Медицинада болум тапланганына уа инсанларгъа болушукъну башха регионлада алмай, кесерине республикада бакъдыргъанлары да шагъатлыкъ этеди. Алгын башха субъектлени учрежденилларына тамамлагъан жумушлары ючюн орта эсеп бла 500 миллионна жууукъ тёлөнген эсе, энди ол азайганды.

Михаил Галимович жамауат тынгылаууну кезиунде белгили этикен шартла, предложняла къалай тамамлангандары эчки контрольда болгъанларын чертгенди.

ЭКОНОМИКАНЫ ХАЛЫ

Биринчиден, былтыр экономика болуму озюлгенди. Экономиканы айнытуу министрени орунбасары **Хусейн Тимиж** белгиле этген шартлагъа кёре, республиканы кесинде чыгарылгъан продукция 140,7 миллиард сомга жетгенди. Ол курулушда, розница сатыу-алууда, хакъ тёлени тамамлангъан жумушлары толтургъанда къалай бир ачка тюшгенини юслеринден да билдиргенди.

Былтыр а бет уллу инвестиция проект тамамлангъан башлаганды. Алары битеулу багъасы 1,3 миллиард сомду эмда

ала файдалы болукъларына ышандырады. Аны бла бирге уа промышленността, тыш къыралла бла сатыу-алууда план ёлчемле толтурулма къалгандыла. Сёз ючюн, экспорт 35,6 миллион доллар тенгилди. Ол а аны алында жылдан 38,8 процентге кёюю. Импорт 62,4 миллион доллар болганды, ол а 2017 жыл да тенгешдиргенде, 2,4 процентте азайганды.

Эл милкюно юсюнден айтханда, прогноз кёрюмдле артыгы бла толтурулуп, 46,9 миллиард сом багъасы продукция чыгарылганды. Эл милк бла кюрегленге болушукъла уа федерал эм республикалы бюджетден 2,3 миллиард сом къоратылганды.

Докладчыны айтханына кёре, былтыр орталыкъ айлыкъ 25,1 минг сомга жетгенди, ол 6,8 процентте ёстгенди. Болса да хакъ тёленин, 26,6 миллион сом борж жыйылганды. Хусейн Тимиж билдиргенича, къыралны башчысыны май укаларында айлыкълы ёсдюрю жаны бла план ёлчемле толтурулгандыла.

Бюгонюкюде уа министрество республиканы социал сферасын бла экономикасын айнытуу прогноз жаныгъандан созеди. Анга РФ-ни Президентини 2024 жылга дери РФ-ни айнытуу миллет борчларына бла мурагларыны юсюнден ука-зында белгиленген жумушла кийириледи. Аны чеклерине уа миллет программала жандырылгандыла. Къабарты-Малкъарда аны жашауда бардырырла быйыл 5,5 миллиард сом белюндеди.

Ахары 2-чи бетдеди.

Ремонт

Жолланы къолгъа алгандыла

Нальчыкде «Къоркъуусуз эмда кечюледе автомобиль жолла» миллет проект чеклеринде тийишли ишле башлангандыла. Шахарны администрациясындан билдиргендерине кёре, бу кондеде жол курулушчула Аэропортна орамда ремонт этип тебирегенди. Анда жангы асфальт салыныркъды, тротуарла бла бордорла ишениридиле эмда орамда кече жарыкъ болурча маадр этилдикиди. Жумукъ кезиуде Муртазовская орамда да аллай жумушла тамамланылгандыла.

Саулай айтханда, быйыл шахарда оналты орамда жаныгъыртгъа умут барды. Программа 2024 жылга дери

ишлерикди, аны кезиунде 50 тиреде жолга жаныгъыртлыкъдыла.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Эл милк

Фермерлеге - танг субсидияла

2022 жыны ахарына дери Шимал Кавказда малчылык бла кюрегленге болушукъла кымрал бюджетден 2,235 миллиард сом белюнорюкюдо. Ахча «Фермерлеге себеп этиую системасын куруу эмда эл кооперацияны айнытуу» деген проектни чеклеринде жыл сайын субсидия халда берилдикди, деп айтылады РФ-ни Правительствоосун сайтанда. Ол санда Шимал Осетия - 430, Дагыстан - 403, Къабарты-Малкъар - 316, Къарачай-Черкес - 316, Чечен - 295, Ингуштия - 258 эм Ставрополь край 214 миллион сомга жууукъ алындыла.

Правительствоу буйругъунда белгиленгенге, элчи-фермер милк курурга «Югостратег» субсидияладан «Агростарт» грантла берилдикди. Андан сора да, эл милк кооперативле тийишли техника, оборудование, гиче статусу-алуу объекте алырга къоркътан ахчаларыны эки тенгиден бирин кюайтарырга онг табырылдыла.

Саулай айтханда, РФ-ни 83 субъектинде 13,82 миллиард сом берилдикди. Ол бу халда бардырылганды: 2019 жылда - 5,37, 2020 жылда - 3,84, 2021 жылда 4,61 миллиард сом.

ФИНАНСЛА

Юч аины ичинде кредитге - 6,8 миллиард сом

Къабарты-Малкъарда жашагъанла быйыл биринчи кварталда банклардан 6,8 миллиард сом чакълы бирге кредитле алгандыла. Былтыр бу заман бла тенгешдиргенде, ол 21,3 процентге кёюю. Ол санда ипотекагъа январь-март айлада 1,3 миллиард сом алынганды. Быйыл 1 апрельге розница кредит портфелыни ёлчмени 41,8 миллиард сомга жетгенди. Ол да былтыр бу заман бла тен-

гешдиргенде, 18,2 процентте кёюю. Саулай айтханда, ипотека эм харекет-хапкучуа кредит алгъанлары саны даймим ёсгенлей барды. Алай бла бюгонюкюде ипотекагъа берилген ахчаны ёлчмени 15,5 миллиард сомга жетгенди. Ол а былтырдан эсе 22,4 процентте кёюю, деп билдириледи Россиели банкны жер-жерли белюмонден.

Жазылуу-2019

«Замананы» - хар таулу юйюрге

Сыйлы жамауат!

2019 жылы экинчи жарымына жазылуу кампания андан ары бардырылды. Сиз «Заман» газетте почтаны битеу белюмлеринде жазылырга болукъусуз.

Ана тилибизде чыкъган жангы газетибизни хурметин кёрюрсюз деп бебк ушанмабиз. Алты айга жазылуу багъасы - 696 сом 30 копек.

Бизни индексбиз - 51532

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди. Митингде КsМР-ни Жамауат палатасын башчысы орунбасары «Заман» газетини баш редактору Аталланы Жамал да сөлөшгөндү. Ол тамсилчи Эзон ариулык, игиллик баш элиген жумуш зордуктадан эсе хайырлы болганын айтканын башлагандыгын сезген. Патчах Россияни башчылары, кыралда оюму адамдарны сөлөзгөнүн да тынгыламай, кавказ халкыны сауутуно кучоу бля боисундурурга...

Маргасыз кыйынлыкка сынарга тюшгөнликке, адыгла миллерин, кыльтураларын, адетлерин саклагандыга, уллу жетишимлеге жеткенди, тамблагы таукел кырайдыга

Биз бир койорде жашаганыбызга, кыуанчыбыз, бушулардыз да бир болганыларына шагьталык этеди», - дегенди ол. Жыйылышталы алгында КsМР-ни Муниципал кыралчыларыны ассоциациясыны толтуруучу директору Николай Маслов да сөлөшгөндү. Ол ёмор бля жарым озгандан сора да Кавказ урушун жаралары сау болмаганын белгилегенди. «Адыг миллетте эркинлик, жашагысызлык, турган журтка соимеклик невен да багылы болгандыга. Алай тарыхны сөз, орус-адыг жорамылыгына, Россияни байламыкына, Россияни кыуамунда болганын тюрлюенимени да учургогы жарамдыла. Кысартыла, таулула, орулула этген тарых магыналы сайлууну хайырчандан биз бир койорде, бир бирге журмет эте, бирге жашабыз», - дегенди ол эмда миллетти тарыхын...

кюрошгөнлери битеу Шимал Кавказын миллеттерине, ол санда орус халкын кесине да, бушу келтиргенин чертгенди. Бюгонде уллу паллах адиг миллетте э жеткенди. «Ол кезигно жырларна тынгыласан, бушуун кеслерини келери бля кергелени эсгеруилерин окусанг, журор...

көлгөн шухё байламыкыкына, ата-бабаларыбыз этген сайлууну тюрлюогноно иосурлеринде да айтканды. Ол бир халк бля да кичино, саууту тили бля сөлөшгери жарамганын да чертгенди. «Айнычу жолуна чыгар ююн, граждан обществоно институттарын кюлерге, битеу сфералда да за...

БИЗНЕС-ШКОЛА

Предпринимательликни жашырынлыкларына тюрлюндюре

«Иш кёллу Россей» жамауат организацианы Кызбарты-Малкьярда бёлумоно Жаш тёлу бизнесс-школу тосууна бля кюледе бизнес-школулерини кыруугагында. Аны бля байламы Жамуат палатаны конференц-залында жыйылуу этгенди. Жюриге бёлумно башчысы орунбасары Гузельаны Индира, Монголиялагы кыажуа федерал службаны КsМР-де управленкисы таматасы Казбек Пашиншев, «КsМР-ни айнытуу корпорацияны» инвестицияла бёлумоно жашагы Марина Тюнова, КsМКsАУ-ну «Экономика» кафедрасын доцент Умаккулланы Фатимат, «Маяк» санитарийи эмда «УДk» «Кватро» ООО-ну башчылары Мамайланы Галина бля Жаболаны Инна киргенди. Проектлеге багы бергелени сактоола уа прадпринимательле бар эдиле: Амир Юсубов («Cook & Talk» кулинария мастерской), Ляна Реан («Стрекоз» деген эстетика жаны бля айнытуу ара), Лейла Шахова («Оперативгруппа» ОО) эм...

позттенди. Айтханларына кёре, проектин кыруурдан алгы шиден хайыр чыгарылыгын бля кыалгыгын да тинггенди. Бизнес-школа уа алагы не жаны бля да билектик этгенлей тургандыла.

Философия студия эмда ювелирийи мастерской кыруу, кир-кичини жарашдыруу, электрон устройсто чыгаруу бля байламы. Жаш адамла сайлагын сфераларында болуму, конкуренцияны, маркетингнин, ишин экиликтерин да терен билгенлери кёр...

Бюгонде сынамлы коллегаларыны насихат сёлөрине да табылганды жер. Казбек Пашиншев асламысында бизнес-проектлени закон бля байламы эчкиликлерине эс бурганды: иш тохтадырылган излемлеге, жорукьлага бля келишича сакь болууга, Алай бля жюрини келечилик хар проектин юсюнд...

Малчылык

«Муратын – сауулган ийнеклени санын кёбейтирге, жангы ишчи жерле да кыруарга»

- Хасан сютлю малчылык бля кыачандан бир кюрошсе? 2015 жылда грант кылуу болганыннан сора, анга малла сатып алгынама. Бусагытта шивц кыумалы он ийнек сауама. Ала сутагыга 120 литр сют бердиле. Аны жыйып, эртеген сайын Чегем кырада «Омега» предпринимательле этюроме. - Сюттен ашыркыла не эа сагамыз? - Сюттен тюрлю-тюрлю ашыркыла этерча алыкыла аллай онгум жукта. Аны баштаймал десем, биягы кырадан болушук изгерге, башка бир программага да кыатырырга тошерикди. Ма ол себепден шендио сютню кесиллей этюрген кыйыматды манга. Тизи юсюнден айтканда уа, тизи буюлары ийнеккеле айырма, кыалгыны уа багыама. Мюлдеке туурападан сора да, он ат, 25 эчки...

Арт замалда Кызбарты-Малкьярда малчылык тирин аюулы барды. Он санда сауулган ийнеклени саны да эседе. Предприниматель болууга эчки-фермер мюлке анырга сюйлене да аз тюрлюоделе. Кырал берген болушук да алагы ахшы себеплик болады. Тебен Чегемден Хочуланы Хасан да мал сюдюрю бля кюрошгөндө биринди. Биз бу кюледе аны бля тюрбөшп, ишини, умултарын юсюнден ушакь этгенбиз.

Малчылык тынч ишледен тюрлюоделе, баям, тыгыныча да чыгыа болуурга? - Малчылык бля кюрошсе, саулай анга берилерге керексе. Жайда сют кёбюрөк сауулганы себепли, аны багыасы тошса да, дайым сурам болганы жапсартады. Арт заманда отлуккыну багыасына терк кюшула барады, анга кёре мал ашыккы да кёторюледи. Сауулган ийнекге уа бир ююнге эм азыдан тёрт килграмм кюмбюрюк берилер керекки. Хайырсыз иш бля киши да кюрошмейди, бир затны кыюлга алып, кыар...

Ахчаны асламы саулуку сакылауу, билим беричюу жумушларына кыратылыганды

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

БЮДЖЕТ

Былырны бюджетти 1,7 миллиард сом профит бля кыруалганды. Кырал борч 10,3 миллиард сомга дери азайтылганды: жылы ичинде 1,8 миллиард сом болганды. Аны юсюнден финанса министрини кылуугун толтурганды Елена Лисун билдиргенди. Аны айтханына кёре, былырны бюджетини файдалары 31,5 миллиард сомга жуукь, кыранчла 29,7 миллиард сом болганды. Аны чеклеринде 23 кырал программа толтурулганды. Финансланы асламы (70 проценте жуукь) социальный магыналы жумушлагыа кыратылыганды. Республиканы кеси файдалары 11,9 миллиард сомга жетгенди, жакьсыз берилген финансла 19,5 миллиард сом тенгиледи. Докладчы налогга кыалай кыруалганынаны, ол санда акциз товарлагы, транспорт, предпринимательланы ыркыларына бля файдаларына салынган налогну жыйууну юсюнден тынгылы билдиргенди. Былырны баш финанск документи кыалай толтурулганын юсюнде, парламентни бюджет, налогла эм финанса комитетини башчысыны орунбасары Сафарби Маремиков эмда Контроль-эсеплеуно палатаны башчысы Дина Касова да доклад этгенди.

ылган борчланы кыайтарыну юсюнденин барганды. Сафарби Маремиков Федерал налог службасына бу кемилликке эс бургуа чакырганды. Дина Касованы билдиргенине кёре уа, бюджет кыалай толтурулганын тингилгенде, 176 бузукьлык ачыкылганды, асламында ала кыранчла анулу болмаганды, код терк юрготулгени эм башка кемиллик бля байламылдыла.

НАЛОГЛА

Федерал налог службаны Кыалай Управленкисыны башчысы орунбасары Наталья Пылева да былыр прогноз борча толтурулганын чертгенди. Эчки ол акцизлени юсюнденин айтканды. Федерал жорукьла тюрлюлегиери бля эки региондан налог службала жалара сыра ам чыгар берилген предпринимательланы ишлерине жууялыдыла. Былырны прогноз борчлары толтурулган эселе, бюгонюнде уа республикада жаланда эки предпринимет ишлейди. Кыалгындары да жуукь кезиде продукция чыгарамасала, бийли прогноз план толтурумал кыалырга кыоркуу барды. Предпринимательланы файдаларындан налог да жыангылы тюрлюодо Асламдына (62 процент) аны республикадан тышдан эселеде турган предпринимет турдурадыла: «Русгидро», МРСК Шимал Кавказ, Россияни темир жоллары дегенче уллу организацияла. Алай былыр аланы кёбюсю файдалары азайганын кюрготкенди.

Экитомлук

Документле, суратла, сагышыла

КsМР-ни Парламентини 25-жылгыгына аталып республикада парламентизмин тарыхыны, аны айнуу жолуну юсюнден экитомлук китап басмаланганды. Биринчисинде законла чыгаруучу органы битеу чакырылуушлары депутатларыны юсюнденин шартла, законла чыгаруучу (келечиле) органы кыурамыны эсе кыуууну юсюнде ишлейди айтылады. Аны атына «Депутат» деп аталганды. «Чакырылуудан чакырылууга: тарых, адамла» деген экинчи китапта уа окуучула законла чыгаруучу органы тюрлю-тюрлю жылда башчылары жазган саякыла бля шагырейлерге болукудула. Анда парламентизмин тарыхына кёз кыарамалы Зуабри Наушев, Бечелланы Илияс, Чеченланы Ануар, Татьяна Егорова да билдиргенди. Парламентини ишини, республиканы законотелерини базасыны юсюнденин шартла да бардыла.

Аторла суратланы, документлени жыйышдыруу жаны бля уллу иш тамалгандыларын чертирге тийишди. Андан сора да, законла чыгаруучу бля органы контроль-аналитика полномочиялары, парламент аралы байламыкыкыны юсюнденин да тынгылы халарланды. Парламентини Аппаратыны эмда Жаш тёлу палатаны ишлерине уа эчки бёлум берилгенди.

Энергетика

Ток ызыланы чыпындарыню кючлендиредиле

«Каббалкэнерго» компаниядан билдиргендерине кёре, аны специалистер, Эблрус районда бийик вольту ток кызы Бахсан сууу жагысында орналган тёрт чыпындын ташла кыатыш юзменге кыуоп кючлендиредиле. «Былыр жайда таулада кыар аслам эригени...

компанияны техника жумушлары жалчытуу эмда ремонт этуу бёлумоно башчысы Валерий Коробкин. Бу объекте Эблрус районда жашаганын эмда курорт-рекреация тирикти тоу бля жалчытуу бакь магыналыдыла. Ол себепден энергетикке алада бир тюрлю хата-палах болмазына сакьдыла. Сууну кёторюлююне дайын контроль этигендей турда, гидрокосмослужба уа энергетикке некино халын хар кюн сайын билдиреди. Сагынылган ишледе некино адам кыармашды эмда иш кеек техника хайырланылды, ол санда погрзучик, бульдюр, самосвал омон краи. Черкеле кёторюлор кезиде аланы халлары эчки комиссия кёз кыулакь болукуду. Специалистле да тоу кылагы, подстанцияла, энергообъектелерге контроль халда кыарганыла турдыла. Компанияны башчысы Муртаз Каров а о чыпында орналган тиределе болуму эмда алайда кыалай кыоркуула чыгарыла болуугуна, аладан кыулуурча не мадар этерге керекликисин юсюндени республиканы ток бля чыпынды жалчытуу жаны бля Штабжа жазып билдиргенди.

себепли Тырынаууну кыаты бля барганы суу тоу ызыланы чыпындарны тусурааткан эди. Алай болмаз ююн, биз эригилган жерлени тынгылы хазырларга оюнашталды. Аны бля аллай кыоркуудан толусунай кыулуур амал болуруна шынабасы», - дегенди

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Къабарты-Малкъар Республиканы 2019 жылны 1-чи кварталында социал-экономика болуму

Показатель	2019 жылны 1-чи кварталы	2019 жылны 1-чи кварталы	Билдириу халда 2018 жылны 1-чи кварталы	2018 жылны 1-чи кварталы
Промышленность производства индекси	110,4	100,3		
Эл миок продукция, млн. сом	5238,2	100,7	102,3	
Экономиканы кырууруш-бланомида тамамланган жумушлары өлчөми, млн. сом	877,0	101,9	83,7	
Розница сатыу-алуу өлчөми, млн. сом	28633,2	100,7	100,2	
Халкыга хакъ бла элитинген жумушлары өлчөми, млн. сом	7944,8	101,3	101,9	
Жашуу журтлары хайрыларына берүү, минг кв.м.	32,2	106,5	103,9	
Потребитель багаланы индекси, процентте бла	105,1	101,9		
Бир адамга бир айга зардалаган орталык иш хакъ (ол санда гичте предпринимательствону субъектеринде да): тергелени, сома (бл.)	25046,7	105,0	111,5	109,3
Белгиленген кезиону акырында эсепте алынган ишчилерини саны, минг адам	7,9	82,8	107,1	

1) 2019 жылны январь-февраль айларынын көрмөдөгөрү. Эскертүү (өңгөштө таштоону) өлчөмдөрү 2019 жылны январь-февраль айларынын көрмөдөгөрү. Билдириу халда: 2018 жылны январь-февраль айлары 2017 жылны январь-февраль айларына көрө процентте бла.

Шимал-Кавказстанты Къабарты-Малкъар Республикада энци бөлөмүнө миок субъекттерини Статистика регистринде 2019 жылны 1 апрелине 1693 организация, аланы филиаллары эманда башка энци бөлөмдөрү да эсепте алынганда.

Статистика регистрге тошгон организациялар жарымында асламы оптовый эманда розница сатыу-алуу сферасындагы, автотранспортка, моцикелеге, койде жюртлоктоную техникага ремонт этиу, жарашдыруу производство, эл миок, уучулык, агач миок, кырууруш бла корошкенделине.

Энци илгилени формасы бла ишленген организациялары саны 8935-ге жеткенди (ала эсепте алынган миок субъектени битеу саныны 76,1 процентин туттады).

Промышленность производства индекси 2019 жылны 1-чи кварталында 2018 жылны 1-чи кварталына белгиленген 100,4 процент болгонды.

Экономиканы бу тюрлоперини индекслери былайды: табигат байлыклары кызыуу - 135,1%, жарашдыруу производство - 108,5%, электрэнергия, газ эманда жаныуу бла жалкытуу; хауаны тазалау - 89,7%, суу

бла жалкытуу; кир суулану кертири, къызыл-кызылгана жылыну эманда тутушкан этириу кертири, табиикти жалкытуу жаныу иш - 2,3 кере.

Жарашдыруу производствода 2018 жылны биринчи кварталы бла тенгештиргенде бу продукцияны чыгаруу кебейгенди: кийимле тигиу - 1,6 керге, кумачка согуу - 142,9%, металлургия производство - 121,5%, агачны жарашдыруу эманда агачдан бала проккадан издидилеа чыгаруу (мебельни кышмай) - 1,9 керге, къызыл эманда къызылдан издидилеа - 122,5%, химия продукцияны - 104,6%, хазыр темир издидилени (машинаны бла оборудованины кышмай) - 112,5%, компьютерлени, электрон эманда оптикалы издидилени 4,5 керге, электрон оборудованины - 139%, башка кызуу-лагу къошумгаман машинаны бла оборудованины - 108,5%, мебельни - 115,5%.

Аны бла бирге аш-азыкны (производство индекси - 97,8%), суусун суулану (96,8%), медицинада хайланган дарманалы бла материалалыны (75%), резин эманда пластмасса издидилени (73,8%), темир болмаган башка минерал затланы (87%), автотранспорт керелени, процентлени эманда жарым бөлөмдөгү (98,7%), башка транспорт керелени бла оборудованины (74,6%) чыгаруу азайганды.

Кырууруш жаныу бла тамамланган жумушлары өлчөми, миок амалла бла бардырылган кырууруш миок ишлени өлчөми эманда 2019 жылны биринчи кварталында 877,0 миллион сом болгонды, ол а 2018 жылны 1-чи кварталында 1,9 процентте асламды.

Къабарты-Малкъар Республиканы жарында болган битеу организацияны, илгилени кызыуу форма бла ишленгенине ди къарамат, жылы башында берат жамауат бла бирге 276 жаңы фатар ишленди. Ала битеу да 32,2 мион квадрат метрни туттады. Ол а 2018 жылны биринчи кварталында эсе 2,0 мион квадрат метрге неча 6,5 процентте асламды. Эледе 17,3 мион квадрат метрни тутан 120 фатар ишленгенди. Ол а республикада хайрылынырга берилген битеу журтланы 53,1 процентин туттады. Кел фатарлы койлени кыруурушларын бардыруу организацила 108 фатар

жылы апрель айы башындагы аны алында жылы ол кезионден эсе 8,4 процентте кел болгонды. Бир малга 2,2 центнер жеткенди, 2018 жылны 1-чи кварталында ол кезиондо 2,9 центнер эди.

Жюк ташуучу автомобиль транспорт бла предприниматели битеу тюрлопери, автомобильне бла коммерциалны жюк ташуу бла корошгон предпринимательлени да ара кыюуш, 2019 жылны 1-чи кварталында 291,9 мион тонна жюк ташылганды, ол а 2018 жылны 1-чи кварталында эсе 47,6 процентте асламды. Жюк ташуучу битеу өлчөми 2019 жылны 1-чи кварталында 12,5 процентте кебейгенди эманда 12,4 миллион тонна-километрге жеткенди.

Транспортну битеу тюрлопери бла 11,0 миллион адам жюртлоктенди, ол а 2018 жылны 1-чи кварталында 1,4 процентте азды. Халкыны асламы хайрыланган автомобиль транспорт бла битеу да 120,2 миллион адам жюртлоктенди, ол а 5,6 процентте азды.

Розница сатыу-алуу өлчөми 2019 жылны 1-чи кварталында 28,6 миллиард ард сомга жеткенди неча бытыры ол кезионден эсе 1,2 процентте кебейгенди эманда 100,7 процентин туттады.

Жылы башында бери республиканы халкына аш-азык продукциядан, санда суусун сууладан бла токтонуп, 14,1 миллиард сом багысы сатылганды, ол а 2018 жылны 1-чи кварталында эсе 0,2 процентте асламды. Аш-азык болмаган товарла уа 14,5 миллиард сомга неча бытыры ол кезионден эсе 1,2 процентте кел сатылганды.

Хар адамга тергенде, 2019 жылны 1-чи кварталында розница сатыу-алуудан бир айга орта эсе 11,0 мион сом жеткенди, 2018 жылны 1-чи кварталында уа - 10,4 мион сом.

2019 жылны 1-чи кварталында республиканы гичте предпринимательство бла корошгон организациялары бла субъектлери халкыга хакъ бла 7,9 миллиард сом багысы жумуш тамакталганды. Ол а 2018 жылны 1-чи кварталы бла тенгештиргенде, келшидриген багалы бла 101,3 процентин туттады. Хар адамга тергенде, хакъ бла элитинген жумушлары өлчөми орта эсе бла бир айга бытлыны биринчи кварталында 3,0 мион сомга жеткенди, 2018 жылны биринчи кварталында уа - 2,8 мион сомга.

Хакъ бла тамамланган жумушлары санында жашуу журт-коймунал жумушла - 29,0 процентин, телеком-муникациялары уа - 18,4 процентин туттады.

Потребитель багаланы индекси 2019 жылда мартада 2018 жылны декабрь айы бла тенгештиргенде 102,4 процент болгонды, ол санда аш-азык товарланы - 103,5, аш-азык болмаган анылы - 100,8, жумушланы да 103,1 процент.

Аш-азык товарланы араларында жылы башында бери артыкда бек такта илгилени багаланы эсептенде - 16,6 процентте, ол санда аш хобуста - 1,6 керге, сохан - 1,5 керге, бадыража - 40,5 процентте, сарымсах - 27,6, жюзюм - 25,9, быкы - 22,8, нашла

2019 жылны 1 апрелине эл миок продукция чыгарган битеу миокледе да туураланы, ол санда ийнеклени, саны бытыры бу кезионден эсе аз болгонды, тонгузланы, кой къанатылы, къойланы бла эчкилени саны уа болгонды. Туурала - 262,9 мион, 2018 жылны 1 апрелине - 266,1 мион), ол санда ийнекле - 128,7 мион (131 мион), тонгузла - 3,4 мион (3,3 мион), къойла бла эчкиле - 366,5 мион (363,9 мион), кой къанатылы - 3,8 миллион (3,4 миллион).

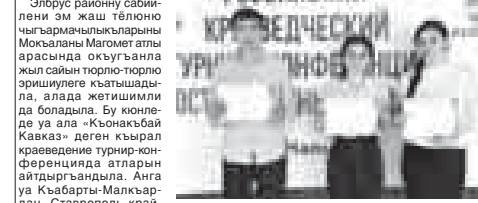
Адамаланы энци илгилеринде туураланы 74,6 процентин, ол санда ийнеклени - 73,8, тонгузланы - 88,7, къойланы бла эчкилени - 54,8, кой къанатылы - 45, процентин саналады. Элли (фермер) миокледе эманда энци предпринимательде туураланы 14,2 процентин, ол санда ийнеклени - 16,2, тонгузланы - 8,1, къойланы бла эчкилени - 25,1, кой къанатылыны - 15,5 процентин кечинди.

Малчылыкны продукциясыны баш тюрлопери чыгаруу битеу миокледе да бу халдады:

Показатель	2019 жылны 1-чи кварталы		Билдириу халда 2018 жылны 1-чи кварталына көрө процентте бла
	минг тонна	2018 жылны 1-чи кварталына көрө процентте бла	
Эт (туур эманда ой къанаты этден (союлмаган ауур-лукада)	22,1	100,0	100,0
Сют	88,8	100,9	103,3
Жумуртхаала, миллионла	38,3	97,1	101,0

Эл миок организацияларла сют алуу өсгенди. Бир ийнекден саууган сют орта эсе бла 1341 килограммга жеткенди (2018 жылны биринчи кварталында - 1291 кг), жумуртка алуу азайганды эманда бир таукундан алынганы 48-ге жеткенди (2018 жылны 1-чи кварталында уа - 49). Маланы ашла бла жалкытуу 2019

Турнир-конференция «Къонакъбай Кавказда» - бийик көрөмдюле

Эбрү районуну сабилени эм жаш телюну чыгармачылыктарыны Моксаланы Магомат атлы арсында окутуганда жыл сайын торло-торю орчимуште къатышдыла, алада жетишмиле да болады. Бу кюнде уа ала «Къонакъбай Кавказ» деген къырал краудение турнир-конференцияда атларын айтыргандыла. Анга уа Къабарты-Малкъардан, Ставрополь крайдан, Оренбург эм Новосибирск областында 200-ден аслам адам келгенди.

Анда Къалабекланы Азрет-Алийни «Биринчи медицина болушукту этиуно проблемалары» деген иши кесини номинациясында эм иге саналганды. Экинчи жерлени Балаланы Фаризат («Турнирда жашаганда артерия гипертонияны къозгатыган сылтауа деген иши) эм Эльвана Саидова («Ашпаз ашчы» деген кезини ой көрүлүмү бла байламлыгы деген иши) алгандыла. Конференцияга аланы «Медицина бла биз» сабий биригуино башчысы Байзулланы Зарема хазырлаганды. Андан сора да, арага жюрюнгө «Чалбаш Эбрүсү шукбарын жылы» деген командалы чыгармачылык конкурса да хорлагандыла.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Юретиу Хар биризини да жашуубада устаны кыйыны улдуу. Хасанияны 16-чы номери орта школуну социал педагогу Гуртуланы Норжан Кокаевна да жашуу жаш телюно жоратгучу, аны тюз жолга салууна хоралгандады. Борчун жууулы толтуруу сабийи Кыйр-де Ич ишле министрствону Сайлы грамотасы бла да саугуланганды. Мен аны бла ушак бардырганма.

«Тюрлю-тюрлю амалла бла школчула огурулу, адепли, саулукулу ёсерлерин излейме»

Уруну жолугууно юсюнден айтсагы эди. Неден башлаганы эше, неден ёткөзсүз өшөндө не бла корошесиз?

Къабарты-Малкъар кырал университетде филолог диплому алып, Хасанияны школуна ишлерге келме, койл иттипчи. Уруну жолуу тамта полове вожатыйден башайма. Андан сора орус тилден бла маляктып тилден дерле берин да турганма. Аны уа бек жарында бергенди. Нек дегенде мени окуткан узастарымы колго тутуп, аладан алган билимины, сынаманы сабийчиликте толуктаны билдириу керектеди. Мен аны бла мектепни директоруну орубасары болуп ишлегенме. Ахыр

аданмаз ючюн дайым профилактика жумушла бардырабыз. Ич ишлени министрствосу бла байламлык жюрютгени сабелли окутуу учурденбиныгы инспекторланы, наркологланы чакырып, ачык дерсе кыруучума.

Дагыда спортка улус эс бурабыз. Тренерлени чакырып, жаруула къаллай жерни алганын, жашла, къызла бла саулукулу кылай игилени дизириу, санын чархны къаллай таламдырыштыла болуугуно юсюнден сөлөшөбиз, ала спортзалга келлини жюрюрка этөбиз. Энци Маданият койу да улус сабеллик, билдикликти этгенлей турарды.

Ючюнчөндө, ёксюз эманда кел сабийи койор-кычууунду, жашырмай айткым, ала иштин бардырабыз, ала ботомон келгендиредиле.

Айтханыгызга кере, жандуулукуу бла да корошесиз. Ол жаны бла ишгизини юсюнден да билдирсиз эди. Ючюнчо декабрь саулукуларында заранлары болганда халкыла аралы конодо. Анга жоралп биз сай сайын «Сабиле» сабийлеге деген акцияны бардырабыз, кеси да бир кюн бла чекенип къалмады. Энци ийлик барды. Аны башлардан алгъа жыйуу ачабыз. Мектепбизни окуучулары, узастары, элпирерибиз, предпринимательлери бири кытышардыла. Кими ача, кими иллула, кими ача, керек керекте, татты ашаркыла, аш-суу бла болушардыла.

Бек биринчи жылдан запдан кези эли биздегиле тапдырабыз. Журжула кырап, окуучуларыбыз бла юйлеге жюрюкөбүз. Ленини атты орманда саябат балаланы «Одельный» атлы клубу барды. Мен аны бла клубты байламлык жоратте. Ол бириуге не эманда керек болганлары сабелли сорукчула. Жыйылган ачкыга илгелерини сагып алып, журжула да кырап, ары да барычуубуз сабийле болду.

Сора былык апрельде Нальчик шахарны уруну, эм жалкытуу эманда эм социал кыруулуу арсында да болушук этгенбиз. Орунлагы быстыра татлы ашаркыла, келтеге жыйып элттибиз. Араны тамасты Амина Бадроквагыс атып ыргызлыгы айтады. Биз келтирген затланы шаарда кызын ауруладан къыйналган сабийлеге элтирген да билдиргенди. Жетип келген Сабилени кыруулууно кюнүнө бардына да кесибизге бошак кеткен эди. Окъуууларымды кыйыу сабийлени санында эманда полицияны бөлөмдө усталда турганды. «Норжан Кокаевна, суу болуугу?» Сиз болмасагы, бир Аллах билди мен ишвидю кыяда болушук эдим» - деп ыргызлыгы биринчи, согула татыла салып кеткенди. Аллай сөлөни эшиткен

Ушаккы ТОКУМАЛАНЫ Сабий бардырганды. Сууртага авторундуна.

